

เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ

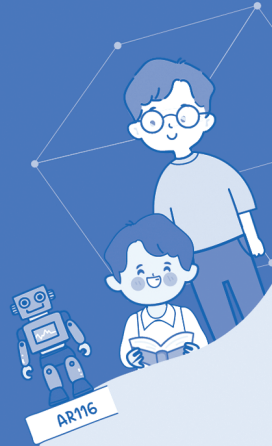
ฉบับประชาชน

เข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ

ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

ฉบับปรับปรุง

ເຈົ້າໃຈສມຣດນະອຍ່າງ່າຍໆ

ລຸ້ນປະຫາສ

ເຈົ້າໃຈລັກສູຕຣສູານສມຣດນະອຍ່າງ່າຍໆ

ລຸ້ນດຣູ ຜູ້ບຣິຫາຣ ແລະບຸດລາກາງາງາກດຶກສາ

ລຸ້ນປຣຶບປຣຸງ

379.593 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ข เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตร
ฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา.
(ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพฯ : สกศ., 2566
24 หน้า
ISBN : 978-616-270-425-3
1. การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ 2. ชื่อเรื่อง

**เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ
ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)**

สิ่งพิมพ์สกศ. อันดับที่ 24/2566
ISBN 978-616-270-425-3
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2566
จำนวนพิมพ์ 1,500 เล่ม
พิมพ์เผยแพร่โดย กลุ่มมาตรฐานการศึกษา
 สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุโขทัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ : 0 2668 7123 ต่อ 2530, 2526
โทรสาร : 0 2243 1129
Website : www.onec.go.th
พิมพ์ที่ บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด
19/25 ม.8 ถนนเต็มรัก-หนองกางเขน
ต.บางคูวัด อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110
โทรศัพท์ : 0 2150 9676-8
โทรสาร : 0 2150 9679
E-mail : 21centuryprint@gmail.com
Website : www.21century.co.th

คำนำ

ในปีงบประมาณ 2561 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับช่วงวัย ประถมศึกษาปีที่ 1-3 และต่อมาในปีงบประมาณ 2563-2564 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะที่เหมาะสมครอบคลุมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรลุผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำกรอบสมรรถนะผู้เรียนสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสาร เรื่อง เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ สำหรับประชาชนและเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ สำหรับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะแก่ผู้สนใจทั่วไป ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณคณะวิจัยและคณะทำงานในโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา นิสิต นักศึกษา ในสถาบันการผลิตครู ตลอดจนประชาชนทั่วไป ในการพัฒนาส่งเสริมให้เด็กมีทักษะและสมรรถนะอันพึงประสงค์

(นายสุเทพ แก่งสันเทียะ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

หน้า

เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน..... 1

การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ.....	1
ตัวอย่างสมรรถนะต่างๆ ในชีวิตประจำวัน.....	1
คุณสมบัติหรือทักษะสำคัญของสมรรถนะ.....	7
ความหมายของสมรรถนะ.....	8
อะไรไม่ใช่สมรรถนะ.....	8
สมรรถนะเกิดขึ้นได้อย่างไร.....	9
ระดับของสมรรถนะ.....	10
องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ.....	11
วิธีการพัฒนาสมรรถนะให้เกิดขึ้น.....	12

เข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ 13

ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรอิงมาตรฐาน.....	13
ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ.....	13
(Competency-Based Curriculum)	
องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ.....	14
สมรรถนะหลัก.....	14
สมรรถนะเฉพาะ.....	15
ระดับของสมรรถนะ.....	15
หลักสูตรฐานสมรรถนะโดยทั่วไป.....	16
การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ.....	17
(Competency-Based Instruction)	
การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ.....	17
(Competency-Based Assessment)	
การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษากับฐานสมรรถนะ.....	18

เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ

ฉบับประชาชน

การจัก การศึกษา ฐานสมรรถนะ

จากปัญหาความด้อยคุณภาพของผู้เรียนที่ไม่สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้การศึกษาจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากฐานเนื้อหา (content-base) ไปเป็นฐานสมรรถนะ (competency-base) ดังนั้น จึงจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั้งหลายจะต้องเข้าใจว่า "สมรรถนะ" คืออะไร

ในชีวิตประจำวันทั่วๆ ไป เราคงได้เคยพบเห็นเหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้น

ตัวอย่าง สมรรถนะต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

1

ตัวอย่างสมรรถนะการจัดการตนเอง

- สาวทำงานออฟฟิศ 2 คน ทำงานที่เดียวกัน เงินเดือนเท่ากัน แต่คนหนึ่งรู้จักกำหนดเป้าหมายชีวิต วางแผนการใช้จ่ายและการเก็บออม อีกคนหนึ่งใช้จ่ายอย่างไม่มีการวางแผนและไม่มีเงินเก็บ

สาวคนแรกน่าจะมีอนาคตที่มั่นคงกว่าสาวคนที่ 2 เพราะเธอเป็นผู้มี **สมรรถนะการจัดการตนเอง** รู้จักตั้งเป้าหมาย กำกับตนเองได้

- วันหนึ่งเจ้ากาแพ่สุนัขของทิมถูกรถชนตายทิมเสียใจและมีความโศกเศร้ามากหลังจากฝังเจ้ากาแพ่แล้ว เขาก็เกิดความคิดว่าถึงอย่างไรเจ้ากาแพ่ก็จากไปแล้ว การเสียใจไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ เขาคิดว่าเขาน่าจะไปหาสุนัขที่ไม่มีเจ้าของมาเลี้ยงแทน เจ้ากาแพ่จะดีกว่า เพราะเท่ากับว่าเขาได้ช่วยชีวิตสุนัขอีกตัวหนึ่ง รวมทั้งเป็นการทำบุญให้เจ้ากาแพ่ด้วย

ทิมมี **สมรรถนะการจัดการตนเอง** รู้จักการจัดการอารมณ์ รับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถฟื้นคืนความรู้สึก และสามารถจัดการปัญหาได้

2

ตัวอย่างสมรรถนะการคิดขั้นสูง

- ข้าราชการ 2 คน คนหนึ่งทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย อีกคนทำเช่นเดียวกัน แต่มักทำได้ดีกว่าและได้งานมีประสิทธิภาพมากกว่าที่สั่ง รวมทั้งมีความคิดดี ๆ เสนอเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

ข้าราชการ คนที่ 2 เป็นผู้ทำงานโดยใช้ **สมรรถนะการคิดขั้นสูง** รู้จักคิดเชิงระบบ และคิดสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดงานให้ดีขึ้น หรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้เกิดผลงานที่ดี ข้าราชการผู้นี้ น่าจะมีอนาคตอันสดใส เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน

- นักศึกษาคนหนึ่งอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ เรื่อง การลงทุนด้วยเงิน 3,000 บาท และได้รับผลตอบแทน 10 เท่า ภายในเวลา 3 เดือน จึงมาชักชวนเพื่อนให้ร่วมลงทุน แต่เพื่อนปฏิเสธและพยายามอธิบายให้นักศึกษาดังกล่าวเข้าใจว่าเป็นการหลอกลงทุน ต่อมาทราบข่าวภายหลังว่ามีการจับขบวนการหลอกให้ลงทุนดังกล่าว

เพื่อนของนักศึกษาคนนี้ เป็นผู้มี **สมรรถนะการคิดขั้นสูง** รู้จักการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ ว่าควรเชื่ออะไรไม่ควรเชื่ออะไร โดยอาศัยการวิเคราะห์ และประเมินตามหลักฐานแนวคิด และรู้จักให้เหตุผลในการปฏิเสธ และโน้มน้าวให้เพื่อนเชื่อ

3

ตัวอย่างสมรรถนะการสื่อสาร

● เด็กหญิงคนหนึ่งวิ่งเข้ามาขอบคุณยายซึ่งกำลังจะออกไปซื้อของ เธอตกทายตามได้คุณยายด้วยถ้อยคำที่ไพเราะน่ารัก และขอให้คุณยายซื้อของเล่นที่เธอเคยเห็นเพื่อนเล่นและอยากได้ แต่เธอไม่รู้ว่าของเล่นนั้นเรียกว่าอะไร โดยเธอก็พยายามอธิบายให้คุณยายเข้าใจด้วยภาษาของเธอเอง จนคุณยายเข้าใจว่าหลานสาวต้องการอะไร

เด็กหญิงคนนี้นับว่าเป็นผู้มี**สมรรถนะการสื่อสาร** สามารถเลือกใช้วิธีการสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ตลอดจนการสื่อความหมายผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร

Where you go?

market

4

ตัวอย่างสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

● ในช่วงเวลาที่เกิดพายุปลาบึก ป้าสายได้รวบรวมแม่บ้านในหมู่บ้าน 10 คน เข้าช่วยเจ้าหน้าที่ในการดูแลเด็ก ๆ และคนแก่ในศูนย์อพยพ ป้าสายแบ่งหน้าที่ให้ทำตามถนัดทั้งการจัดหาอาหาร การจัดยาดูแลผู้ป่วย และให้กำลังใจแก่ผู้ที่เป็นห่วงกังวลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เสียหาย โดยมีป้าสายเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งทำให้ทุกคนมีสุขภาพกาย ใจที่ดี พร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

ป้าสายและกลุ่มแม่บ้านมี**สมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม** เพราะมีทักษะในการทำงานร่วมกันและปฏิบัติตามบทบาทเพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ในส่วนป้าสายนั้น มีความเป็นผู้นำและใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม สามารถประสานและนำกลุ่มแม่บ้านให้ปฏิบัติงานได้ โดยนำความสามารถของสมาชิกแต่ละคนมาใช้เพื่อ การปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

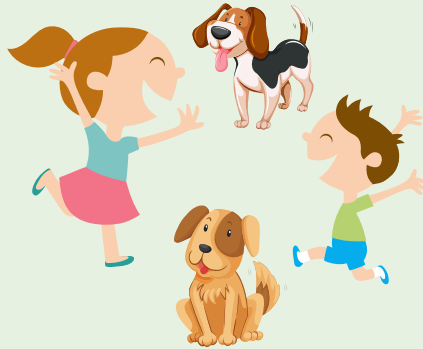

5

ตัวอย่างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

- นักเรียน พบว่า แหล่งน้ำของหมู่บ้านเริ่มส่งกลิ่นเหม็นเพราะมีคนนำสิ่งปฏิกูลไปทิ้ง เมื่อศึกษาระเบียบของหมู่บ้าน พบว่ามีข้อห้ามอยู่แต่ไม่ได้บังคับใช้จริง จึงรวมตัวกันกับเพื่อนๆ ไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้านเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา สรุปได้ว่า ควรมีการแจ้งข้อมูลผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้านและติดป้ายประกาศเตือนพร้อมแจ้งบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน

ปัญหาสาธารณะไม่ใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องมีคนกล้าคิด และรวมตัวกันเพื่อพิจารณาหาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหตามระบบ นักเรียนกลุ่มนี้จัดว่าเป็นผู้มี **สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง**

คุณสมบัติหรือ ลักษณะสำคัญของ สมรรถนะ

จากตัวอย่างที่ยกมาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้มีสมรรถนะ 10 ด้าน ซึ่งคงไม่มีใครปฏิเสธว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และหากวิเคราะห์เจาะลึกลงไปอีกจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีสมรรถนะต่างๆ ดังกล่าวมีคุณสมบัติร่วมกัน

คือ **สามารถทำ (งาน/กิจกรรม) ได้สำเร็จ**

การที่บุคคลจะสามารถทำงานใด ๆ ได้สำเร็จนั้นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่

1. **มีความรู้และนำความรู้มาใช้ในสถานการณ์ได้** เช่น เด็กหญิงไม่รู้ว่าของเล่นมีชื่อเรียกว่าอะไร แต่เธอก็ใช้ความรู้จากคำที่เธอรู้ พยายามชี้แจง จนคุณยายเข้าใจ
2. **มีทักษะ** เด็กหญิงมีทักษะการใช้ภาษาสื่อสารเป็นทุนเดิมและพยายามใช้ทักษะการพูดของเธอชี้แจงจนคุณยายเข้าใจ
3. **มีเจตคติ แรงจูงใจ และคุณลักษณะที่ส่งเสริมพฤติกรรม** การกระทำให้บรรลุผล เช่น ความอยากรู้ของเล่น เป็นแรงจูงใจที่ทำให้เด็กหญิงพยายามอธิบายจนคุณยายเข้าใจ

ความหมาย ของสมรรถนะ

สมรรถนะ จึงเป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะ ที่ตนมีอยู่

สมรรถนะ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะ

ของตนมาประยุกต์ใช้ในงาน หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ

สมรรถนะ จึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะ ที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต

สรุปว่า

คนที่สมรรถนะ คือ คนที่ทำงานได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ / คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่

อะไร ไม่ใช่สมรรถนะ

- คนมีความรู้ แต่ไม่ใช้ความรู้หรือไม่สามารถใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ยังไม่ถือว่าสมรรถนะ (เช่น ผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษ แต่ไม่สามารถพูดคุยกับชาวต่างชาติหรือใช้ความรู้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานได้)

- คนมีทักษะ แต่ไม่สามารถนำทักษะนั้นมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็ยังไม่ถือว่าสมรรถนะ (เช่น มีทักษะการอ่าน เขียน ฟัง พูดภาษาอังกฤษ สอบผ่านการทดสอบ แต่ไม่กล้าหรือไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้)

- คนมีเจตคติที่ดี แต่ไม่นำมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็ถือว่ายังไม่มีสมรรถนะ (เช่น ชอบภาษาอังกฤษ มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ แต่อายหรือไม่กล้าพูดสื่อสารกับชาวต่างชาติ)

สมรรถนะ เกิดขึ้น ได้อย่างไร

สมรรถนะเกิดขึ้นได้ เมื่อบุคคลมีโอกาสดำเนินการ
ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ตนมีในการ
ทำงาน การแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิด
ความชำนาญ และความมั่นใจ ทำให้สามารถทำงาน
ต่าง ๆ ได้สำเร็จด้วยดี

พ่อแม่ในชนบทมักใช้ให้ลูก ๆ ช่วยทำงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันตั้งแต่เล็ก โดยการ
สั่ง / สอนให้ทำบ้าง ทำให้ดูหรือให้เห็นเป็นตัวอย่างบ้าง เด็กต้องทำตาม เมื่อทำบ่อย ๆ
ก็จะทำได้เองและเรียนรู้การใช้ทักษะที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิด
ความชำนาญ เช่นนี้ กล่าวได้ว่า เด็กมีสมรรถนะในการทำงานนั้น

ในกรณีข้างต้น เด็กมีสมรรถนะในการทำงานนั้น เพราะเด็กใช้ความรู้
จากที่พ่อแม่บอก หรือทำให้ดู แล้วลองทำตาม ขั้นแรกอาจทำผิด ๆ ถูก ๆ พ่อแม่
ให้ทำใหม่ก็เรียนรู้เพิ่มขึ้น ต่อมาก็เริ่มคิดแก้ปัญหาเอง และทำได้ดีขึ้นจนคล่องแคล่ว
และชำนาญ

ระดับ ของสมรรถนะ

สมรรถนะมีได้หลายระดับตามความจำเป็นหรือความต้องการในหลายๆ เรื่อง เราจำเป็นต้องมีสมรรถนะในระดับพอใช้การได้ จึงจะอยู่รอดอยู่ดี แต่ในบางเรื่อง เราจำเป็นต้องมีสมรรถนะในระดับสูงขึ้น ดังนั้น ในการพัฒนา และการวัด

สมรรถนะ จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ว่าต้องการในระดับใด เช่น สำหรับคนทั่วไปอาจจำเป็นต้องมีสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในระดับพอใช้การได้ คือ สามารถสื่อสารเรื่องทั่ว ๆ ไปพอเข้าใจกัน แต่สำหรับผู้ที่ต้องการไปศึกษาต่อต่างประเทศ ความสามารถทางด้านนี้ ก็จำเป็นต้องอยู่ในระดับสูง ซึ่งมักจะมีการกำหนดมาตรฐานเอาไว้

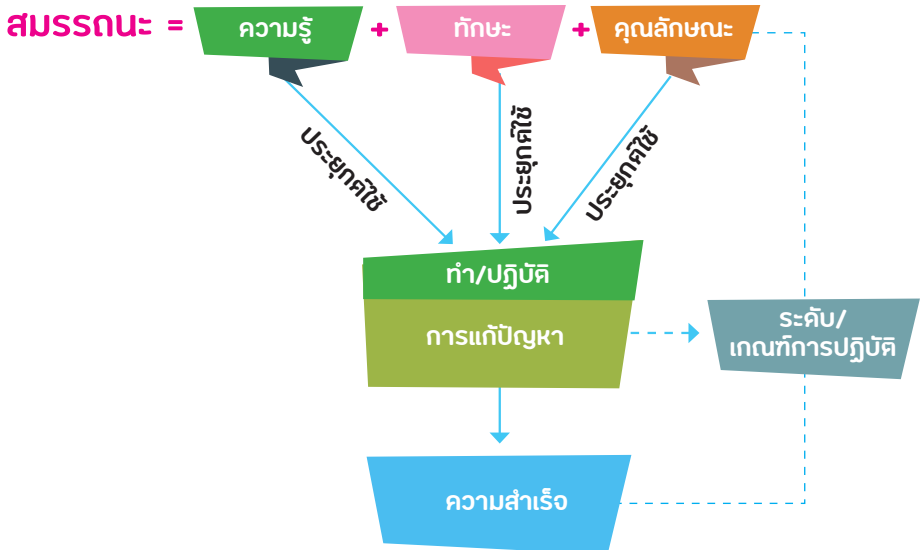
สมรรถนะที่สูงขึ้น ก็จะต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ที่สูงขึ้นด้วย แต่ความรู้ ทักษะ ที่สูงขึ้นนั้นอาจส่งผลหรือไม่ส่งผลต่อการเกิดสมรรถนะก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการนำความรู้และทักษะเหล่านั้นมาใช้ รวมทั้งคุณลักษณะส่วนตนที่มีว่าเอื้ออำนวยเพียงใด

องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ

มี 7 ประการ คือ

- 1) ความรู้ (Knowledge)
- 2) ทักษะ (Skill)
- 3) คุณลักษณะ / เจตคติ (Attribute / Attitude)
- 4) การประยุกต์ใช้ (Application)
- 5) การกระทำ / การปฏิบัติ (Performance)
- 6) งานและสถานการณ์ต่าง ๆ (Tasks / Jobs / Situations)
- 7) ความสำเร็จ (Success) ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria)

วิธีการ พัฒนาสมรรถนะ ให้เกิดขึ้น

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่รอบข้างเด็ก สามารถช่วยพัฒนาเด็กให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระดับที่ต้องการได้ไม่ยากนัก โดยการส่งเสริมให้เด็กนำความรู้และทักษะต่าง ๆ

ที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ไปใช้ในการทำงาน การแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ และช่วยให้กำลังใจในการทำงาน ให้คำแนะนำ ส่งเสริมคุณลักษณะที่จำเป็น และเพิ่มความรู้และทักษะให้เด็กทำงานได้ดีขึ้นตามลำดับ เด็กก็จะเกิดสมรรถนะที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

มาร่วมช่วยกันพัฒนาเด็กไทย
ให้เป็นคนดี มีสมรรถนะสูง
คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
ช่วยกันพัฒนาเด็กไทยให้เป็นคน
ที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาประเทศ
ให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป

F a m i l y

เข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ

ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรอิงมาตรฐาน

ทุกคนคงจะเข้าใจกันแล้วว่า หลักสูตรปัจจุบันที่ใช้กันอยู่ เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-Based Curriculum) ซึ่งกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดให้ครูใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน โดยมาตรฐานและตัวชี้วัดจะครอบคลุม ความรู้ ทักษะ และเจตคติ หรือคุณลักษณะที่จำเป็น ต่อการบรรลุมาตรฐานและตัวชี้วัดนั้น ๆ

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum)

หลักสูตรฐานสมรรถนะแตกต่างจากหลักสูตรปัจจุบันตรงที่ การกำหนดเป้าหมายจะมุ่งไปที่สมรรถนะของผู้เรียนว่า ผู้เรียนจะต้อง **ทำอะไรได้** ซึ่งต่างจากหลักสูตรอิงมาตรฐานที่มาตรฐานและตัวชี้วัดจำนวนมาก เน้นไปที่ผู้เรียนว่า จะต้อง **รู้อะไร** สรุปได้ว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะเน้น **ทักษะ** (Skill) ในขณะที่หลักสูตรอิงมาตรฐานค่อนข้างเน้น **เนื้อหาสาระ** (Content) แต่สิ่งสำคัญ คือ **การสร้างเจตคติ** (Attitude)

หลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นหลักสูตรที่ยึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้เป็นหลัก เพื่อประกันว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการ

องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร ฐานสมรรถนะ

หลักสูตรฐานสมรรถนะ จะกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standards) ซึ่งเป็นสมรรถนะขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สมรรถนะที่กำหนดให้ผู้เรียน โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะ

สมรรถนะหลัก

สมรรถนะหลักที่เรียกว่า **Core Competency** มีลักษณะเป็นสมรรถนะข้ามวิชาหรือคร่อมวิชา คือเป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้

ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย หรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้สาระต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ลึกซึ้งขึ้น สมรรถนะในลักษณะนี้ กล่าวได้ว่าเป็นสมรรถนะที่มีลักษณะ **“content-free”** คือ ไม่เกาะติดเนื้อหา หรือไม่ขึ้นกับเนื้อหา ตัวอย่างสมรรถนะประเภทนี้ เช่น สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม สมรรถนะการจัดการตนเอง ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้ สามารถใช้เนื้อหาสาระใด ๆ ก็ได้ในการพัฒนา เพียงแต่ว่าสมรรถนะบางสมรรถนะอาจพัฒนาได้ดีกว่าในเนื้อหาบางเนื้อหา

การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม

การคิดขั้นสูง

การจัดการตนเอง

สมรรถนะเฉพาะ

สมรรถนะอีกประเภทหนึ่ง
เรียกว่า **สมรรถนะเฉพาะ**
Specific Competency
เป็นสมรรถนะเฉพาะวิชา/สาขาวิชา

ซึ่งจำเป็นสำหรับวิชานั้น ๆ เช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะมีสมรรถนะเฉพาะของวิชา เช่น สมรรถนะด้านการพูดในโอกาสต่าง ๆ สมรรถนะด้านการประพันธ์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ก็มีสมรรถนะด้านการวาดภาพ การปั้น การประดิษฐ์

สาระวิชาต่าง ๆ จะมีสมรรถนะเฉพาะวิชาของตน ซึ่งมีลักษณะเป็น “ทักษะ” (Skill) หากผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะจนสามารถใช้งานได้ และสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้น

ระดับ ของสมรรถนะ

สมรรถนะทั้ง 2 ประเภท ไม่ว่าจะ เป็นสมรรถนะหลัก หรือ สมรรถนะเฉพาะ ต่างก็มีระดับตั้งแต่ง่ายไปยาก ซึ่งหลักสูตร จะกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบไต่ระดับ ไปตามระดับ ความสามารถของตน

ตัวอย่าง เช่น สมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งก็คือ การคิดที่มีการใช้ วิจารณญาณพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้านก่อนการตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาจะเริ่มต้นตั้งแต่ระดับง่าย คือ สามารถคิดจำแนกข้อมูล ที่เป็นข้อเท็จจริงและเป็นข้อคิดเห็นก่อน ต่อไปจึงเพิ่มระดับให้กว้างขึ้น ครอบคลุมมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอน ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Instruction)

ในการจัดการเรียนการสอน
ฐานสมรรถนะนั้น ครูจะมีมาตรฐาน
สมรรถนะ และจุดประสงค์การเรียนรู้
เชิงสมรรถนะที่จัดไว้ไว้อย่างเป็นลำดับ
เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน

ครูมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้ **ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด)** ครูจะต้อง
วิเคราะห์หว่า ผู้เรียน **จำเป็นต้องรู้อะไร** จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ ซึ่งเอื้อให้มีการบูรณาการ
ความรู้ข้ามศาสตร์และลดสาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น ผู้เรียนต้องได้รับความรู้
และฝึกใช้ความรู้ในการทำ รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมีในการทำสิ่งนั้น
ให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
จากการคิด การปฏิบัติ การลงมือทำ การได้รับข้อมูลย้อนกลับ การปรับปรุง พัฒนา
และได้รับการส่งเสริมให้นำความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ
จนเกิดสมรรถนะในระดับที่ต้องการ โดยผู้เรียนแต่ละคน อาจจะใช้เวลาในการเรียนรู้อัน
มากน้อยแตกต่างกันได้

การวัดและประเมินผล ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment)

การวัดสมรรถนะเป็นการช่วยให้เห็น
ความสามารถที่เป็นองค์รวมของผู้เรียนโดย
ครูทำการทดสอบพฤติกรรม การปฏิบัติ
(Performance Assessment) ของผู้เรียน
ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria)
ซึ่งจะเน้นการประเมินองค์รวมของสมรรถนะ

ด้วยเครื่องมือประเมินตามความเหมาะสม และประเมินเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะรับ
การประเมิน หากประเมินผ่าน ผู้เรียนจะสามารถก้าวสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ขั้นต่อไปได้
หากยังไม่ผ่าน ผู้เรียนจะได้รับการสอนซ่อมเสริม จนกระทั่งบรรลุผล ผู้เรียนแต่ละคน
จะก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน อาจก้าวหน้าไปได้เร็วในบางสาระ และอาจ
ไปได้ช้าในบางสาระตามความถนัดของตน

**การออกแบบ
หลักสูตร
สถานศึกษา
ฐานสมรรถนะ**

หลักสูตรสถานศึกษาระดับพื้นฐานสมรรถนะ โดยทั่วไปมีหลักการ และลักษณะสำคัญดังกล่าว แต่ในโรงเรียนต่าง ๆ การกำหนดสมรรถนะ และการออกแบบหลักสูตรอาจมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งมักเป็นไปตามความต้องการ บริบท และลักษณะเฉพาะของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่

**ครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญ
ในการพัฒนาผู้เรียน
ให้มีทักษะ และสมรรถนะ
ที่จำเป็นต่อการดำรง
ชีวิตในโลกปัจจุบัน
และอนาคต**

เนื่องจากเด็กไทยส่วนใหญ่ได้รับความรู้จำนวนมาก แต่ยังไม่สามารถใช้ความรู้ ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตได้เท่าที่ควร รวมทั้งยังขาดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันและอนาคต ทำให้มีขีดความสามารถต่ำในการแข่งขัน กับนานาชาติ ซึ่งจะกระทบต่อความอยู่รอดและความอยู่ดีของประชาชนและประเทศชาติ จึงจำเป็นที่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ได้มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในการช่วยกันพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับ การศึกษา ให้เป็นผู้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น ทันต่อความก้าวหน้าและ การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุค Disruption

คณะผู้จัดทำเอกสาร

ที่ปรึกษา

ดร.สุเทพ แก่งสันเทียะ เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สวัสดี ภูทอง รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นายธนู ขวัญเดช รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.ประวีณา อัสโย ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

คณะจัดทำต้นฉบับ

รองศาสตราจารย์ ทิศนา แหมมณี
รองศาสตราจารย์ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์
ศาสตราจารย์ บังอร เสรีรัตน์
ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
นางสุทธิดา ธาดานิติ
นางอำภา พรหมวาทย์
ดร.ทรงพร พนมวัน ณ อยุธยา
ดร.นาฎฤดี จิตรังสรรค์

บรรณาธิการและเรียบเรียงเอกสาร

นางสาวอุบล ตีร์รัตน์วิชา

นางสาวรพีชา ไวสาหลง

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้ประสานงานการจัดพิมพ์เอกสาร

นางสาวอุบล ตีร์รัตน์วิชา

นางสาวรพีชา ไวสาหลง

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มมาตรฐานการศึกษา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 โทรสาร 0 2243 1129

Website : www.onec.go.th

สมรรถนะ

ทำ / ปฏิบัติ
งาน
การแก้ปัญหา
สถานการณ์

ระดับ /
เกณฑ์การปฏิบัติ

- OEC NEWS สสจ.การศึกษ
- @oecnews
- OEC NEWS สสจ.การศึกษ
- OEC NEWS สสจ.การศึกษ

เข้าดูสมรรถนะอย่างง่าย
(ฉบับปรับปรุง)

สำนักมาตรฐานการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา